

YLÄMYLLYN KEHITTÄMISSUUNNITELMA

STRATEGINEN VISIO JA TOIMENPITEET

28.9.2026

LUOARKKITEHDIT

SISÄLLYSLUETTELO JA JOHDANTO

SISÄLTÖ

1. strateginen visio 2040
2. kärkihankkeet ja toimenpiteet
3. viher- ja siniverkosto
4. kehittämissuunnitelman vaikutusten arviointi

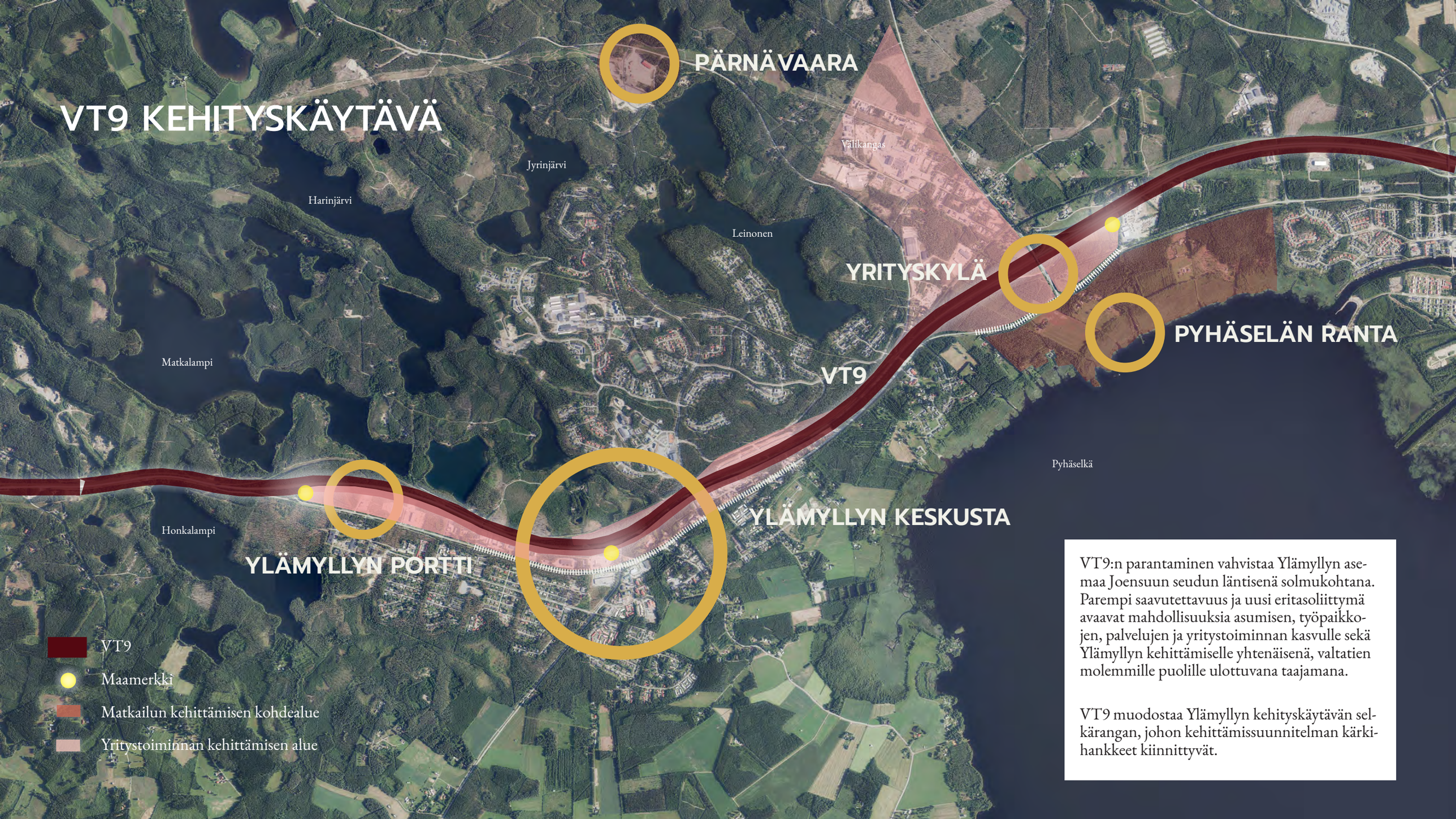
Tämä Ylämyllyn strateginen visio on vuosina 2025-2026 laaditun Ylämyllyn kehittämissuunnitelman loppuraportti. Kehittämissuunnitelman ja visiotyön keskeisenä tavoitteena oli laatia alueelle kokonaisvaltainen pitkän aikavälin suunnitelma Ylämyllyn taajaman elin- ja vetovoiman kehittämiseksi sekä oman identiteetin löytämiseksi.

Suunnittelutyön aikana laadittiin laaja lähtötietoraportti ja vaihtoehtoisia skenaarioita Ylämyllyn alueesta. Taustaselvitykset ja skenaariot -raportti oli nähtävillä kesällä 2025.

1 STRATEGINEN VISIO 2040

Ylämylly - ydinpalvelut, yritykset ja ympäröivä luonto yhdistettyinä upeaksi elinympäristöksi.

VT9:n parantaminen vahvistaa Ylämyllyn asemaa Joensuun seudun läntisenä solmukohtana. Parempi saavutettavuus ja uusi eritasoliittymä avaavat mahdollisuuksia asumisen, työpaikkojen, palvelujen ja yritystoiminnan kasvulle sekä Ylämyllyn kehittämiselle yhtenäisenä, valtatien molemmille puolille ulottuvana taajamana.

VT9 muodostaa Ylämyllyn kehityskäytävän selkärangan, johon kehittämissuunnitelman kärkihankkeet kiinnittyvät.

TAVOITETILA 2040

Ylämyllyn identiteetti rakentuu hyvien **yhteyksien, asukas- ja yritysmyönteisyyden, luontoelämysten ja yhteisöllisyyden** ympärille. Itä-Suomen toimijoiden yhteinen strateginen tavoite parantaa julkisia liikenneyhteyksiä alueelle on synnyttänyt sujuvat julkisen liikenteen yhteydet Kuopion ja Joensuun välille, ja charter-lennot Joensuuhun ovat kasvattaneet turismin mahdollisuuksia alueella. Jo olevaa monipuolista sini- ja viherverkostoa on kehitetty sekä Pyhäselän rantaan, lampien alueelle että metsiin sopivin keinoin. Ylämyllyn yritysalue on brändi ja tunnettu monipuolinen erikoiskaupan, tilaa vievän kaupan, pienteollisuuden ja työpaikkojen keskittymä Kuopiontien varressa.

Asukasmäärän kasvun myötä **lapsiperheet** ovat rakentaneet lisää omakotitaloja Ylämyllyn kauniisiin harjumaisemiin. Joensuun seudun kansainvälistymisen myötä maahanmuuttajien määrä on lisääntynyt myös Ylämyllyllä, ja asumisen preferenssit ovat laajentuneet. Luonnonläheinen yhtiömuotoinen asuminen, omapihaiset rivitalot ja lapsiperheille sopivat pienkerrostaloasunnot kiinnostavat nyt.

Ylämylly on kiinnostava, houkutteleva, viihtyisä ja fyysiseen aktiivisuuteen kannustava kasvuympäristö lapsille ja nuorille. Ylämyllyllä on runsaasti lasten mielipaikkoja, ja lasten itsenäinen liikkuminen on turvallista. Keskusleikkipuistoon ja lapsiperheiden palveluihin on panostettu. Uusi päiväkoti on myös sosiaalinen kohtaamispaikka, ja sen yhteydessä on yhteistiloja perhetoiminnalle. Työelämän jättäneet ikäihmiset eivät enää pendelöi, vaan arvostavat Ylämyllyn hyperlokaalia **”vartin taajamaa”,** jossa sujuvan arjen toiminnot ja palvelut ovat helposti saavutettavissa myös kävellen ja pyöräillen.

Ylämyllyn tärkeitä **kohtaamispaikkoja** ovat myös uudistettu tori sekä kattava polkuverkosto. Luonto ja luontoliikunta lisäävät asukkaiden onnellisuutta ja hyvinvointia. Elävyyttä, merkityksellisyyttä ja tunnettuutta tuo luontomatkailuun ja hyvinvointiin keskittyvä **tapahtumatarjonta**, kuten lampiuintia, kinttupolkujuoksua ja alamäkipyöräilyä yhdistävä Ylämylly Triathlon.

Pyhäselän rantaan on avattu esteetön ja upeita näkymiä tarjoileva **rantaraitti**, joka houkuttaa niin asukkaita kuin matkailijoitakin. Myös Nuottilammenrannalla on **esteetön pitkospuureitti** laavuineen. Niin paikallisten kuin matkailijoidenkin mielipaikat löytyvät veden ääreltä.

Ylämyllyn yritysyhteisö on vireä, ja sen **kyläyhteisöllinen** ja ideoita kohtaannuttava henki vetää myös uusia yrittäjiä puoleensa.

TULEVAISUUSKESTÄVÄ VARTIN TAAJAMA

Toiminnallisen analyysin pohjalta on tunnistettu keskeisimpiä Ylämyllyn alueen vahvuuksia sekä kehittämispotentiaalia liikunta- ja luontomahdollisuuksien äärellä. Ylämylly ei pelkisty identiteetiltään pendelöintilähiöksi, vaan se onnistuu yhdistämään kaupunkialueen ja maaseutumaisen asumisen parhaat puolet luontohyvinvointitekijöiden ympärille. Analyysin pohjalta hahmottuu visio hyperlokaalista ”vartin taajamasta”, jossa sujuvan arjen toiminnot ja palvelut ovat helposti saavutettavissa myös kävellen ja pyöräillen.

Ylämyllyn asukkaat ymmärtävät oman hyvinvointinsa kytköksen ympäröivän luonnon hyvinvointiin, ja pyrkivät elämään luontoa tukien, ei pelkästään hyödyntäen. Tulevaisuuskestävä Ylämylly onnistuu tarjoamaan asukkaille ekologisesti, taloudellisesti, sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävän elämisen puitteet, jotka mahdollistavat kestävien elämäntapavalintojen valinnan. Sosiaalista ja kulttuurista kestävyyttä tuetaan tapahtumilla, joihin voi osallistua matalalla kynnyksellä taustasta riippumatta. Onnistumisen avaintekijöiksi muodostuu toisaalta vahva verkostoituminen ja yhteistyö lähialueen (ja kansainvälisten) toimijoiden suuntaan, sekä vähitellen vahvistuva omavaraisuusaste esimerkiksi energiantuotannon, työpaikkojen tai paikallisen ruoantuotannon osalta. Tällainen taajama on tulevaisuusresilientti, eli ”iskunkestävä” suhteessa globaaleihin epävarmuustekijöihin.

Ylämylly hyötyy jo lähtökohdiltaan luontohyvinvointi-trendin kasvusta, joka pohjautuu vahvistuvaan tieteelliseen näyttöön luonnon merkityksestä ihmisten psykofyysiselle hyvinvoinnille ja terveydelle. Tutkimuksissa on korostunut luonnon merkitys stressin vähentymiselle ja mielialalle sekä fyysisesti aktiiviselle arjelle, mikä vähentää sydän- ja verisuonitautien sekä hengityselinsairauksien riskiä. Näyttöä on kertynyt myös sen osalta, miten merkittäviä säästöjä luonnon hyvinvointivaikutukset voivat tuoda terveydenhuollossa. (Tyrväinen ym. 2024).

Edellä kuvattu Ylämylly-visio kytkeytyy saumattomasti Liperin kuntastrategian (2026–2029) missioon jossa houkuttelevat palvelut ja puhdas luonto innostavat asumaan ja aito yhteistyö aktivoi osallistumaan.

2 KÄRKIHANKKEET JA TOIMENPITEET

PRIORITEETTIPROJEKTIT

Hankkeiden aikajärjestys

2027- -2040

4E	Toimenpide	Päävastuutaho	Keskeiset sidosryhmät	Aikataulu	Kustannus	Keskeiset vaikutukset
ELINVOIMA	1A. Sompalammenrannan uuden asuinalueen kaavoitus	Liperin kunta / kaavoitus	Rakennuttajat, yritykset, Väylävirasto	VT 9 investointipäätöksen jälkeen. 2029-2035	€€€	Asukasvaikutukset
	1B. Polvijärventien ramppialueen Yrityskylän kehittäminen	Liperin kunta / Lipertek, kaavoitus	Yritykset, ELY	2029 alkaen	€€€	Työpaikkavaikutukset
	1C. Markkinointikampanja asukkaille ja yrittäjille	Liperin kunta, elinympäristöpalvelut ja viestintä	Yritykset	v. 2028	€	Elinkeinovaikutukset
	1D. PKO:n käynnissä olevien hankkeiden integrointi osaksi keskustan kehittämistä	Liperin kunta / elinympäristöpalvelut, kaavoitus	PKO	2027 alkaen	€	Työpaikkavaikutukset, lapsivaikutukset
	1E. Ylämyllyn portin kehittäminen	Liperin kunta / Lipertek, kaavoitus	Yritykset, oppilaitokset	2027 alkaen	€€	Työpaikkavaikutukset
EHEYS	2A. Ydinkeskustan täydennysrakentaminen asuinkortteleilla Myllärin ympäristössä	Liperin kunta / kaavoitus	Rakennuttajat	Kaavoitus 2029 alkaen, toteutus 2030-40	€€	Asukasvaikutukset
	2B. Ylämyllyntien varren täydennysrakentaminen ja Lahdensuon uuden asuntoalueen kaavoitus	Liperin kunta / kaavoitus	Rakennuttajat, maanomistajat	Kaavoitus 2029 alkaen, toteutus 2030-40	€€	Asukasvaikutukset
ELÄVYYS	3A. Torista tapahtumapaikaksi – torialueen kehittäminen	Liperin kunta, elinympäristöpalvelut ja viestintä	Yritykset, tapahtumanjärjestäjät (seurat, yhdistykset)	Torialueen kehittämissuunnitelma 2028	€€	Asukasvaikutukset, elinkeinovaikutukset
	3B. Ylämyllyn tapahtumien vuosikellon laatiminen ja ylläpito	Liperin kunta / elinympäristöpalvelut	Tapahtumanjärjestäjät, kulttuuritoimijat	2027 alkaen	€	Asukasvaikutukset, elinkeinovaikutukset
ELÄMYKSELLISYYS	4A. Myllypuron varren reitistön ja viherympäristön parantaminen	Liperin kunta / kaavoitus	Alueen maanomistajat, Väylävirasto	Kaavoitus 2029	€€	Asukasvaikutukset
	4B. Pyhäselän rannan alueen kehittäminen ja pyöräilyreitti Joensuuhun	Liperin kunta / Lipertek, kaavoitus	Matkailutoimijat, sijoittajat	Kaavoitus 2030	€€€	Matkailuvaikutukset, elinkeinovaikutukset, asukasvaikutukset

Ylämyllyn kärkihankkeiden määrittämisessä on hyödynnetty 4E-tarkastelumallia (C) Ideaalitilanteessa kehittämistoimenpiteet muodostavat positiivisen kierteen vipuvaikutuksineen. Lisääntyvä elinvoima ja toimeliaisuus heijastuvat positiivisesti taajamarakenteeseen ja taajamakuvan elävöitymiseen. Nämä muodostavat perustan elämänlaadulle, merkityksellisyydelle ja yhteisöllisyydelle, mitkä ovat vastavuoroisesti elinvoimaisuuden säilymisen edellytys.

YLÄMYLLYN KESKUSTA, USEITA KÄRKIHANKKEITA (2A, 3A, 4A, 1D)

Ylämyllyn keskustassa asutaan sekä palvelujen että luonnon äärellä. Uusista asuinkortteleista pääsee suoraan laduille sekä niiden keskelle sijoittuvaan metsäleikki- ja kuntoilupuistoon.

Metsäpuiston luontaista tasoeroa hyödynnetään kuntoportaan sijoittamisessa, ja sen ympärille sijoittuu runsaasti monimuotoista asumista; pienkerrostaloja, helppoa yhtiömuotoista asumista ja esteetöntä asumista.

Liperintien varteen sijoittuu uusi kivijalkaliikkeiden ja asumisen hybridikortteli. Ylämyllyntien kylänraittia elävöittävät uudet toiminnot. Alueen virkistysmahdollisuudet monipuolistuvat purolaakson puistoalueella, joka tarjoaa ympärivuotisia elämyksiä ja kohtaamispaikkoja. Ylämylly onkin monelle täydellinen asuinpaikka.

Toria kehitetään nykyisellä paikallaan aktiiviseksi tapahtumien ja kohtaamisen paikaksi, jonka kaikki ylämyllyläiset tuntevat.

YLÄMYLLYN KESKUSTA - YLÄMYLLYNTIEN VARREN KEHITTÄMINEN

YLÄMYLLYN KESKUSTA - LIPERINTIEN VARREN KEHITTÄMINEN

KÄRKIHANKE 1E:
YLÄMYLLYN PORTTI

Valtatie 9:n varrelle kehitetään Ylämyllyn laatukäytävä. Lännessä sen näyttävä alkupiste on Ylämyllyn portti, jonka valotorni, toimii Ylämyllylle saapumisen maamerkkinä.

Ylämyllyn portti on innovatiivinen kokonaisuus, jonka yhteyteen voi sijoittua esimerkiksi erilaisia yritysten toimitiloja, tuotekehitys-, tutkimus- tai opetustoimintaa.

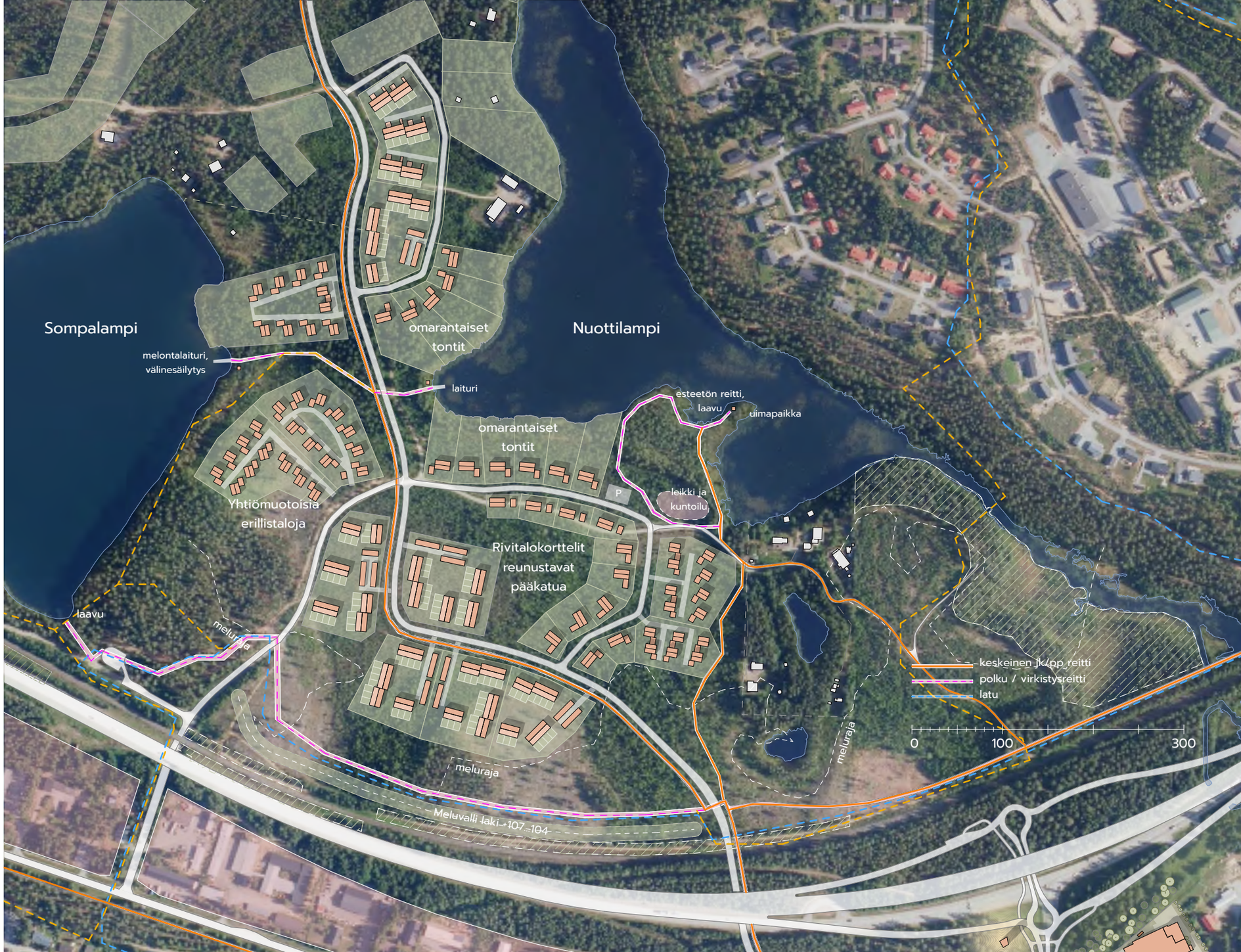
YLÄMYLLYN PORTTI ALOITTAA YLÄMYLLYN LAATUKÄYTÄVÄN LÄNNESSÄ.

KÄRKIHANKE 1A: SOMPALAMMEN ASUINALUE

Sompalammen uusi asuinalue on luonnonläheinen paikka asua, josta on kuitenkin lyhyt etäisyys Ylämyllyn keskustan palveluihin. Uusi rakentaminen on sijoitettu alueelle kaunis harjumaasto, vesistönäkymät ja viherverkosto huomioiden.

Asuinrakentaminen on monimuotoista, tiivistä ja yhteisöllisyyttä tukevaa: pääkatua reunustavat rivitalokorttelit, joissa jokaisella asukkaalla on oma piha ja rantoja kohti kurottautuvat omarantaiset tontit sekä yhtiömuotoiset erillistalot.

Alueen asukkaat kohtaavat leikki- ja kuntoilupaikalla, ulkoilureiteillä ja järvillä, joille on helppo lähteä uimaan, melomaan ja suppailemaan yhteislaitureilta. Nuottilammen äärellä voi tulistella uudella laavulla, joka on esteettömästi saavutettavissa rantaviivaa seurailevalta retkeilyreitiltä.

Kuva 1: Esimerkkejä Ylämyllyn tapahtumavuosikellon kehittämiseksi alueen vahvuuksiin perustuen.

KÄRKIHANKE 3B: TAPAHTUMIEN VUOSIKELLO

Elinvoiman kehittämistoimet ovat tyypillisesti yritystoimintaan ja investointiedellytysten parantamiseen tähtääviä toimenpiteitä. Näiden ohella on tärkeää pohtia elinvoimaisuutta myös elävyyden ja merkityksellisyyden kautta niin asukkaitten kuin paikkakunnalla vierailevien näkökulmasta. Erilaisilla tapahtumilla voi olla merkittävä rooli vetovoima- ja mielikuvatekijöiden rakentumisessa, jotka voivat luoda alueelle paitsi tulovirtoja, myös juurruttaa asukkaita alueelle.

Pärnävaaran kehittämissuunnitelmassa on esitetty tapahtumatarjonnan kehittämistä vuosikellon avulla (Pärnävaaran Master Plan 2022). Suunnitelmassa on mainittu mm. eri urheilulajien arvokisat, konserttitapahtumat stadionilla, Karjalaiset kansanjuhlat, messut ja näyttelyt, Pärnatriathlon, agilityn arvokisat, koko perheen kesä-, syys- ja talvitapahtumat, leiritoiminta, luontomajoitus, reserviläistoiminta, sekä retriitit, hiljentyminen, jooga, ja kokonaisvaltainen hyvinvointi.

Kuvassa 1 on tukeuduttu edellä mainittuihin kehittämisaihioihin sekä laajemmin Liperin tapahtumakalenteriin, ja hahmoteltu runkoa koko Ylämyllyn alueen monipuolisen tapahtumakehittämiseen. Kaikkea ei ole realistista kehittää samanaikaisesti, vaan strategisen priorisoinnin kautta, minkä vuoksi alla on ehdotettu voimavarojen kohdentamista kahteen kehittämisen keihäänkärkeen. Toinen ehdotuksista keskittyy Pärnävaaran tunnettuuden lisäämiseen, toinen puolestaan alueen vesistöjen ja ruokamatkailupotentiaalin hyödyntämiseen. Vuosikellon jatkosuunnittelu ja ideointi on myös tärkeää toteuttaa yhdessä alueen asukkaiden, toimijoiden ja yritysten kanssa.

ESIMERKKI 1 - *Luontomatkailu ja hyvinvointitrendi*

Ylämylly Triathlon voisi olla vuosittainen urheilutapahtuma, joka houkuttelee osallistujia eri puolilta Suomea. Kisa olisi tunnettu monipuolisista ja luonnonläheisistä osuuksistaan, jotka tarjoavat haasteita kaiken tasoisille kilpailijoille. Kilpailu alkaa lampiuintiosuudella Leinosenlammella. Uinnin jälkeen osallistujat siirtyvät polkujuoksuosuudelle, joka kulkee pitkin Liperin kinttupolkuja. Triathlon huipentuu alamäkipyöräilyyn Pärnävaaran alueella. Tapahtuma on suunniteltu niin, että se sopii sekä kokeneille triathlonisteille että aloittelijoille. Lisäksi koko perheen tapahtuma tarjoaa mahdollisuuden nauttia kauniista luonnosta ja yhteisöllisestä ilmapiiristä.

ESIMERKKI 2 - *Ruokamatkailu ja vesistöt*

Leipä, Viini ja Pyhäselän Kala -ruokafestivaali voisi olla jokakesäinen tapahtumakokonaisuus, joka järjestetään yhtä aikaa Liperissä, Viinijärvellä ja Ylämyllyllä. Festivaali juhlistaa paikallista ruokakulttuuria ja lähiruokaa, tehden yhteistyötä myös Heinäveden (alueen luostarit) ja Rääkkylän kanssa. Paikalliset seurakunnat voisivat olla aktiivisessa roolissa tapahtuman järjestämisessä kunnan ja paikallisten yritysten ohella. Kehittämisaihio tukeutuu Pohjoisen Saimaan matkailun kehittämiseen osana Lakelandia. Tähän liittyen on käynnistetty Rääkkylän, Liperin ja Heinäveden kuntien yhteinen vastuullisen matkailun kehittämishanke, jonka tavoitteena on kehittää alueesta vetovoimainen ja ympärivuotinen luontomatkailukohde osana Järvi-Suomea. Hanketta hallinnoi Liperin kunnan elinkeinoyhtiö Lipertek Oy.

Visioita Ylämyllyn alueen vahvuuksiin perustuvista tapahtumista.

YLEISSUUNNITELMA

KEHITTÄMISSUUNNITELMAN TOIMENPITEET KOOTTUNA

TAAJAMATOIMINNOT

- Uudistetun torin toimintojen kehittäminen monipuolisesti
- Kaupallisten toimintojen ja elinkeinotoiminnan kehittäminen: iltaravintolatoimintaa, yrityskylä, matkailualue
- Asuminen: uutta asumista keskustaan, Sompalammelle ja Raminsuolle
- Liikenteelliset kehittämistoimet: Henkilöjunaliikenteen aloittaminen Kuopion ja Joensuun välillä, Ylämyllyn seisake. Keskusta ja Pyhäselän ranta yhdistetään puron vartta seurailevalla kevyen liikenteen reitillä jatkuen Joensuuhun asti.
- Vapaa-ajan toimintojen ja matkailutoimintojen kehittäminen: Pyhäselän rantaa kehitetään niin matkailijoiden kuin asukkaidenkin käyttöön. Talvipolkuverkoston kehittäminen osaksi luontoliikuntaverkostoa. Nuottilammen niemen hyödyntäminen yleisenä alueena. Koiraharrastajien ja vapaa-ajan kalastuksen tukeminen. Avantouintipaikka ja uimarantojen kehittäminen yleisesti
- Matkailussa jatketaan yhteistyötä Heinäveden ja Rääkkylän kanssa liittyen alueen reitistöihin ja ruokamatkailuun, uudet alueelliset tapahtumat kuten Ylämylly-Triathlon sekä paikallista ruokakulttuuria ja lähiruokaa yhdistävä Leipä, Viini ja Pyhäselän Kala -ruokafestivaali

TAAJAMARAKENNE JA INFRASTRUKTUURI

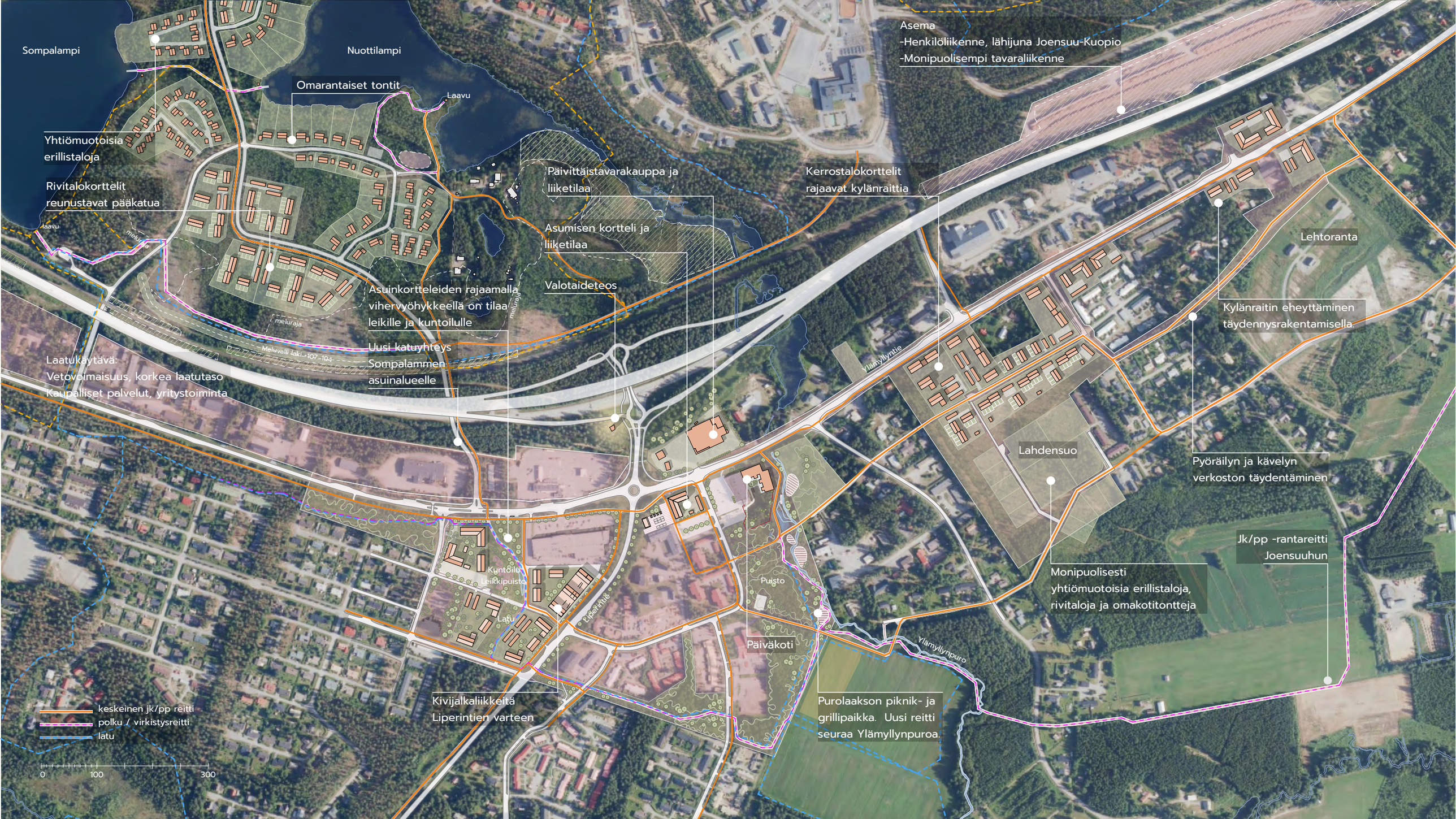
- Keskusta: uusi päiväkoti ja päivittäistavarakauppa
- Keskusta: kerrostalorakentamista, vihervyöhykkeellä metsäleikkipuisto ja kuntoilupiste hiihtoladun varrella
- Keskusta: puistovyöhyke Ylämyllynpuron varrelle
- Kuopiontien ja Polvijärventien risteysalue: yrityskylä
- Sompalammen alue: rantatontit
- Raminsuo: tontit
- Koirapuisto entisen ampumaradan paikalle
- Kalastuslaituri lapsille ja nuorille
- Hyppykeinu Sompalammelle
- Junaseisake henkilöliikenteelle
- Pyhäselän ranta: hiekkaranta ennallistetaan, Hirsiniemen matkailua palveleva rakentaminen, Venesatama/poukama aallonmurtajalla

TAAJAMAKUVA

- Taajamakuvan eheyttäminen ja elinvoiman näyttäminen uudisrakentamisella
- Uudistetun torin ja uuden päivittäistavarakaupan sekä päiväkodin välisen ilmeen kohentaminen
- Vanhoja rakennuksia puretaan, joilla ei ole käyttöarvoa, taloudellista arvoa tai historiallisia/rakennustaiteellisia arvoja
- Vanhan ratapiha-alueen kohentaminen
- Vetovoimainen arkkitehtuuri keskustan kerrostalorakentamiseen
- Näyttävyyttä Kuopiontien suuntaan maamerkein/valoteoksin

TAAJAMAN IDENTITEETTI JA MERKITYKSET

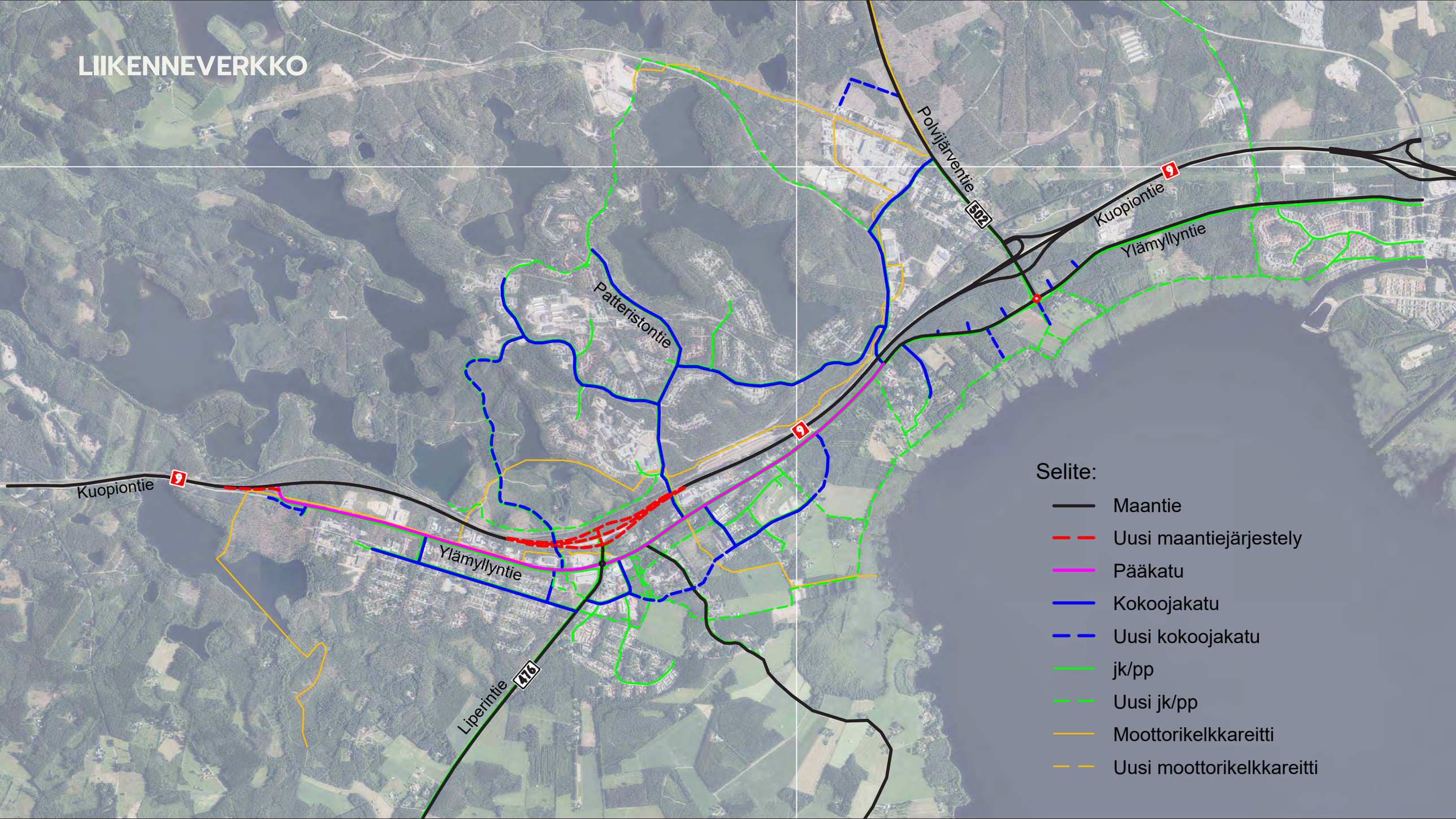
- Tukeudutaan olemassa oleviin vahvuuksiin kuten luontoarvoihin
- Ylämyllyn oma paikallisidentiteetti vahvistuu, eikä muutu Joensuun moottoritielähiöksi
- Paikallisperinteet näkyvät tapahtumissa, yhteisöllisyys koetaan pito- ja vetovoimatekijänä
- Viiden tähden matkailuelämykset, jotka perustuvat aitouteen ja paikallisuuteen, esim. piirakat, leivät, nautatuotteet ja riista.

Sompalampi
Nuottilampi
Omarantaiset tontit
Laavu
Yhtiömuotoisia erillistaloja
Rivitalokorttelit reunustavat pääkatua
laavu
meluraja
Asuinkortteleiden rajaamalla vihervyöhykkeellä on tilaa leikille ja kuntoilulle
Meluvalli laki +107–104
Laatukäytävä:
Vetovoimaisuus, korkea laatutaso
Kaupalliset palvelut, yritystoiminta
Uusi katuyhteys Sompalammen asuinalueelle
Päivittäistavarakauppa ja liiketilaa
Asumisen kortteli ja liiketilaa
Valotaideteos
Asema
-Henkilöliikenne, lähijuna Joensuu-Kuopio
-Monipuolisempi tavaraliikenne
Kerrostalokorttelit rajaavat kylänraittia
Ylämyllyntie
Lehtoranta
Kylänraitin eheyttäminen täydennysrakentamisella.
Lahdensuo
Pyöräilyn ja kävelyn verkoston täydentäminen
Jk/pp -rantareitti Joensuuhun
Monipuolisesti yhtiömuotoisia erillistaloja, rivitaloja ja omakotitontteja
Kuntoilu
Leikkipuisto
Latu
Liperintie
Puisto
Päiväkoti
Ylämyllynpuro
Kivijalkaliikkeitä Liperintien varteen
Purolaakson piknik- ja grillipaikka. Uusi reitti seuraa Ylämyllynpuroa.
keskeinen jk/pp reitti
polku / virkistysreitti
latu
0
100
300

YLÄMYLLYNTIE – KATUKUVAA EHEYTTÄVÄ TÄYDENNYSRAKENTAMINEN

LIIKENNEVERKKO

PALVELUVERKKO

3 VIHER- JA SINIVERKOSTO

3 VIHER- JA SINIVERKOSTO

SUUNNITELMAN MUKAINEN VIHER- JA SINIVERKOSTO

Suunnitelma-alueen viher- ja siniverkostoa nykytilanteeseen muuttavat erityisesti uudet laajemmat rakennettavat alueet Hirsiniemessä ja Sompalammen lähellä. Näillä alueilla nykyiset yhteneväisemmät metsäalueet korvautuvat osin kapeammilla viheryhteyksillä. Hirsiniemessä liikenneympäristöjen ja rakennettujen alueiden vehreyteen tulee panostaa jotta rannan suuntainen viheryhteys säilyy. Tiestön muutokset (valtatien kehittäminen) lisäävät osin pohjois-eteläsuuntaista estevaikutusta.

Ekologista verkostoa täydentävät pellot, jo rakennettujen ja rakennettavien alueiden istutukset. Tavoitteena on rakennettavilla alueilla, myös laajoilla pysäköintialueilla ja teollisuus/liikerakentamisen alueilla pyrkiä monipuolisiin ja runsaslukuisiin istutuksiin. Rakentamisessa pyritään säästämään olevaa puustoa ja kasvillisuutta mahdollisimman paljon.

Viherverkoston eri osiin osoitetaan uusia virkistystoimintoja - ja reittejä palvelemaan alueen asukkaita, yrittäjiä ja vierailijoita.

Siniverkosto säilyy pitkälti ennallaan. Ylämyllynpuro otetaan osaksi virkistysaluetta. Joitakin soistumia jää rakentamisalueiden alle. Uudet luonnonmukaisen huleveden käsittelyalueet rikastavat siniverkostoa paikallisesti. Pyhäselän rantaan palautetaan/laajennetaan hiekkaranta sekä rakennetaan venesatama, mikä vaikuttaa rantaviivaan.

Seuraavan sivun karttaan on kuvattu päiviher- ja siniyhteydet kohdealueella tilanteessa, jossa suunnitellut rakennuspaikat on rakennettu ja rakentamisessa on noudatettu monipuolisen ja runsaasti kasvilliuutta sisältävän viherrakentamisen periaatteita. Osa teollisuusalueista jää mahdollisesti paljaammiksi, toiminnasta riippuen.

3.1 VIHERALUEKUVAUS - *kylä*

KYLÄ

Kylän viher- ja siniverkostoa kehitään monipuolisemmaksi ja toiminnallisemmaksi. Oleskelualueet kuten uudistettu tori ja asuinkortteleiden rajaama vihervyöhyke toteutetaan korkealaatuisesti ja sinne sijoitetaan kyläläisiä yhteen kokoavia toimintoja kuten metsäteemaisia leikkivälineitä, ulkokuntosali ja kuntoportaat. Vihervyöhyke toimii myös kävelyn sekä pyöräily- ja hiihtoreittien lähtöpisteenä. Torin läheisyyteen ja puistoalueelle sijoitetaan kaupunkiviljelylavat ja senioripuisto, jossa on mm. iäkkäille sopivia kuntoiluvälineitä ja aistipuutarha.

Viherverkoston säilyvyys turvataan puustoisin yhteyksin. Kehitettävällä puistoalueella säilytetään olevaa puustoa. Mäntymetsän tunnelma säilyy kylän alueella. Vuodenaikojen vaihtelun korostamiseksi alueelle istutetaan myös koristepuita rakennettaville alueille. Torille istutetaan viheryhteyttä tukemaan puita. Samalla ne tarjoavat miellyttävää mittakaavaa ja varjoa.

Uusien ja kehitettävien katujen varteen istutetaan runsaasti katupuustoa. Kehitettävien liikennealueiden ja puistojen yhteyteen sijoitetaan mahdollisuuksien mukaan hulevesipainanteita luonnonmukaista hulevesien käsitteltyä varten.

Liikenneympäristöjä ja kaupunkitiloja elävöittämään sijoitetaan taidetta.

3.2 VIHERALUEKUVAUS - *purolaakso*

PURO

Puronvarren virkistysalue sijoittuu kyläkeskustan tuntumaan ja johdattaa kulkijaa kohti Pyhäselän rantaa. Kevyen liikenteen reitti kulkee alkuun puronvartta ja seurailee sitten pellon ja metsän rajaa kohti rantaa. Purovarren virkistysalueelle sijoitetaan ulkoilureitti, jossa esteettömyystasoa on nostettu esimerkiksi tiheästi asetettujen penkkien avulla.

Paikoitellen puron rantaan tehdään oleskelulaitureita tai ylityskohtia kuten siltoja tai askelkiviä. Alueelle sijoitetaan piknikpaikka tulistelumahdollisuuksineen.

Puron viereinen peltoalue otetaan mahdollisuuksien mukaan osaksi kyläläisten virkistysaluetta esim. maisemanhoitolampaiden ja auringonkukka-/niittykukkapellon avulla.

Muuten puronvarsi säilytetään suureksi osaksi puustoisena ja luonnontilaisena. Harkittuihin kohtiin avataan varovasti puuston lävitse siivilöityviä näkymiä vesipinnan esiintuomiseksi. Alueen luontoarvoja lisätään lahopuutarhalla.

3.3 VIHERALUEKUVAUS - *metsä*

METSÄ

Metsäisellä alueella ulkoilureitistö on kattava ja se yhdistää alueen kyläkeskukseen ja pohjoisen laajempiin ulkoilualueisiin. Järvien/lampien rantaan osoitetaan julkisia oleskelupaikkoja/paikka kuten laavu/nuotiopaikka ja laituri.

Isoimmille järville voidaan tutkia veneenlaskuluiskan ja telarannan sijoittamista. Muuten järvillä ja lammilla voi hyvin kulkea esim. suppaillen.

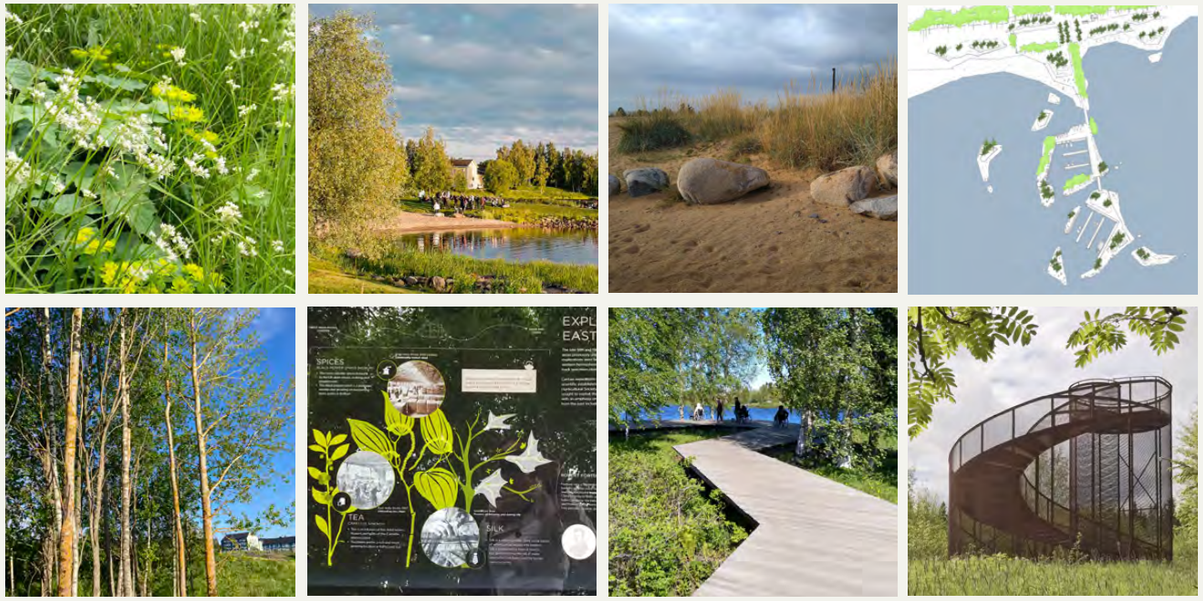
Alueen virkistysverkosto säilytetään metsäisenä ja metsäalueeseen kohdistetaan vain poimintahakkuita/jätetään osin kokonaan metsätalouden ulkopuolelle. Erityisesti lampien rannat tulee säilyttää puustoisina. Peitteisenä säilyvä alue turvaa ekologisen verkoston toimivuuden.

Alueelle sijoitetaan keskiosaan pienimuotoinen leikkipaikka ja kuntoilupiste asukkaiden lähileikki- ja kuntoilupaikaksi.

3.4 VIHERALUEKUVAUS - *ranta*

RANTA

Ranta säilytetään pääosin luonnonmukaisena, monimuotoisena rantavyöhykkeenä. Rannan saavutettavuutta lisätään rantareitillä ja toimintomahdollisuuksien lisäämisellä. Rannalle poikkeaminen mahdollistetaan usemmassa kohtaa. Osalle rantavyöhykettä suunnitellaan rakentamista. Olevaa puustoa säästetään rantaviivassa myös näillä kohdin.

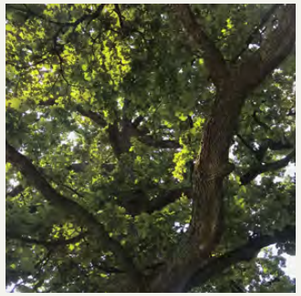
Alueelle palautetaan/rakennetaan hiekkaranta sekä venevalkama uuden matkailualueen viereen. Aallonmurtajan tarkemmassa suunnittelussa otetaan huomioon alueelle tyypillinen saarten muoto ja linjaus. Hiekkarannalle sijoitetaan esteetön uimapaikka, rantalentopallokenttä ja pienimuotoinen leikkipaikka. Alueelle sijoitetaan loitommalle myös koirien uimaranta. Talviaikaan järven jäällä (jäätilanteen salliessa) voi olla hiihtolatu/luistelu-ura ja mm. napakelkka.

Rantaa pitkin kulkevan kevyen liikenteen reitin järvimaisemia avataan välillä pensaikkoa ja yksittäisiä puita/pieniä puuryhmiä poistaen. Näkymien avaamisessa otetaan huomioon luontoarvot ja toisaalta myös järveltä päin avautuvan maiseman eheys. Rannan ekologinen verkosto säilyy puustoyhteyden säilymisen turvin. Viherverkostoa täydentävät puustoisten alueiden lisäksi säilyvät pellot.

Alueelle voidaan toteuttaa sopivaan kohtaan myös pienimuotoinen luontopolku ja lintutorni.

Matkailualueen viherrakentamisessa suositaan alueelle soveltuvia kasveja ja pysäköintipaikoista tehdään puustoistutuksin vehreät tukemaan alueen ekologisia yhteyksiä.

3.5 VIHERALUEKUVAUS - *yrityskylä*

LAADUKAS YRITYSKYLÄ

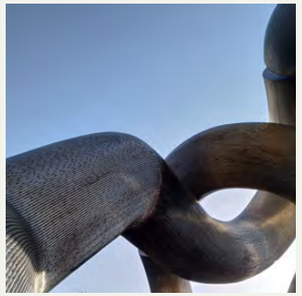
Pyhäselän rannan liikerakentamisen kohdealueella viherrakentamisella vahvistetaan alueen pysäköintialueiden väliin jäävää pitkittäistä viheryhteyttä.

Pysäköintialueelle istutetaan runsaasti kookasta puustoa ja liikerakennusten seinäpintoja vehreytetään köynnöksin. Kovissa pinnoissa hyödynnetään myös läpäiseviä materiaaleja.

Pysäköintialueiden väliin jäävään viheralueeseen keskitetään alueen hulevesien hallintaa elämyksselliseksi Kosteikkopuistoksi, jossa hulevesipainanteiden väliin sijoittuu metsikköalueita ja toiminnallisia kohtia kuten leikkipuisto ja skeittauspaikka. Olevaa puustoa säästetään mahdollisimman paljon ja alueelle tuodaan luonnon monimuotoisuutta lisääviä aiheita kuten lahopuustoa.

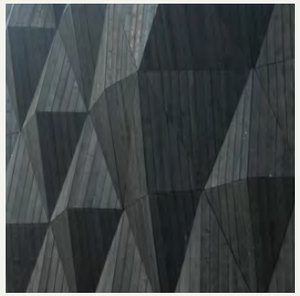

3.6 VIHERALUEKUVAUS - *laatukäytävä*

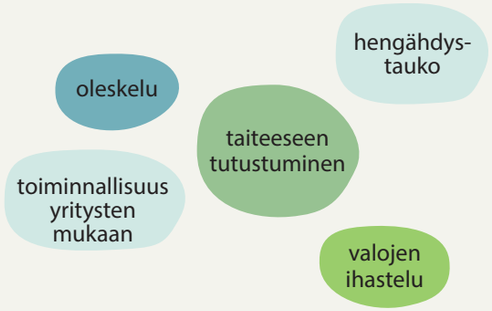

LAATUKÄYTÄVÄ

Laatukäytävän alueella tavoitteena on laadukas Ylämyllyn ”julkisivu” valtatielle päin. Alueen valtatien reunassa säästetään puustoa, mikä tuo esiin Ylämyllyn mäntymetsien tunnelmaa, vehreää imagoa ja sovittaa rakennuskantaa paremmin maisemaan. Samalla se ylläpitää alueen itä-länsisuuntaista viheryhteyttä. Vesaikkoa voidaan poistaa ja puustoa harventaa siivilöityvien näkymien mahdollistamiseksi valtatieltä alueen yrityksiin. Puustokaistaleelle sijoitetaan valtatienopeuteen soveltuvaa taidetta, joka toimii katseenvangitsijana. Myös itse rakennusten julkisivut voivat muodostaa taideaiheita.

Laatukäytävän yritysten ympäristöt rakennetaan laadukkaasti ja yritysten pysäköintialueet toteutetaan puustoisina. Mahdollisesti aidattavia alueita ja isoja julkisivupintoja vehreytetään istutettavin köynnöksin. Laatukäytävän alueelle toteutetaan pohjois-eteläsuuntaisia viherkaistoja vahvistamaan ekologista verkostoa ja rytmittämään alueen kaupunkikuvaa. Alueelle sijoitetaan oleskelun ja tarpeen mukaan tekemisen (esim. leikki) paikkoja yritystoiminnasta riippuen. Hulevedet käsitellään mahdollisuuksien mukaan luonnonmukaisesti.

Laatukäytävän alueelta voidaan avata puiden välistä siivilöityvä vesistönäkymä ja reittiyhteys Honkalammen rantaan.

4 KEHITTÄMISSUUNNITELMAN VAIKUTUSTEN ARVIOINTI

4.1 VAIKUTUKSET TOIMINTAYMPÄRISTÖÖN JA TOIMINTAEDELLYTYKSIIN

Tulevaisuuskestävä Ylämylly onnistuu tarjoamaan asukkaille ekologisesti, taloudellisesti, sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävän elämisen puitteet, jotka mahdollistavat kestävien elämäntapavalintojen valinnan.

TAAJAMATOIMINNOT JA PALVELUVERKOSTO

Keskustan toimintojen kehittäminen sekä Polvijärventien risteysalueen kaupallisten toimintojen voimakas kehittäminen muuttaa taajamatoimintojen painopisteitä muodostaen yhden sijaan kaksi toiminnallista vetovoimapistettä. Keskustan alueen kehittäminen jalankulkualueena ja yhteisöllisen kohtaamisen keskipisteenä on oltava tasapainossa pääosin autolla saavutettavan uuden kaupallisen keskittymän suhteen.

Kehittämissuunnitelma ei tuo vaikutuksia sosiaali- ja terveyspalveluiden tarjontaan. Positiivisia vaikutuksia syntyy sen sijaan nuoriso-, - liikunta- ja kulttuuripalveluihin sekä kaupallisiin palveluihin. Luontolähtöisten aktiviteettien lisäämisellä sekä nuorten vapaa-ajan toimintojen kehittämisellä vaikutetaan positiivisesti lasten ja nuorten arjen hyvinvointiin. Nuorison harrastusmahdollisuuksia lisäävät uimarantojen parantaminen, ja Sompalammen uusi hyppypaikka. Polkuverkoston kehittäminen ympärivuotiseksi vaikuttaa positiivisesti talviajan luontopohjaisiin liikuntamahdollisuuksiin. Koirapuisto tuo uuden lähipalvelun koiraharrastajille.

LIIKENNEYHTEYDET

Aktiivisella liikennejärjestelmien kehittämisellä (vt9 parannukset, henkilöjunaliikenne sekä lentoyhteydet) on merkittäviä positiivisia vaikutuksia sekä yritystoiminnan että matkailun toimintaedellytyksiin sekä Ylämyllyn houkuttelevuuteen asuinpaikkana. Henkilöjunaliikenteen mahdollistuminen Kuopion ja Joensuun välillä vaikuttaisi positiivisesti Itä-Suomen yliopiston kahden kampuksen strategian toteutumiseen. Junayhteys ja pysäkki voisi tehdä Ylämyllystä varteenotettavan ja houkuttelevan asuinpaikan yliopiston henkilökunnalle, joka työskentelee säännöllisesti molemmilla kampuksilla. Keskusta ja Pyhäselän ranta yhdistyy puron vartta seurailevalla kevyen liikenteen reitillä jatkuen Joensuuhun asti, mikä täydentää olemassa olevaa virkistysreitistöä ja voi kehittyä tärkeäksi kohteeksi vapaa-ajan liikuntaharrastajille sekä mahdollisesti myös Joensuuhun pendelöiville työmatkapyöräilijöille.

ASUMISEN EDELLYTYKSET

Kehittämissuunnitelmassa esitetään voimakkaasti uutta asumista erityisesti keskustaan ja Sompalammelle tähdäten monipuoliseen asuntotarjontaan. Keskustan kerrostaloasumisen lisääminen monipuolistaa asumisen vaihtoehtoja etenkin seniori-ikäisille ja nuorille aikuisille. Sompalammen omarantaiset tontit puolestaan houkuttelevat korkeatasoisesta asumisesta kiinnostuneita, joilla on varallisuutensa puolesta mahdollisuus toteuttaa asumisen unelmiaan.

4.1 VAIKUTUKSET TOIMINTAYMPÄRISTÖÖN JA TOIMINTAEDELLYTYKSIIN

LAPSIVAIKUTUKSET

Taajaman palveluydintä kehitetään helposti saavutettavilla (myös kävellen/lastenvaunuilla) ja laadukkailla lähipalveluilla, jotka tukevat lapsiperheiden arjen sujuvuutta ja hyvinvointia. Erityisesti uudella päiväkodilla ja luontolähtöisellä leikkipuistolla on positiivisia vaikutuksia Ylämyllyn lapsiperheisiin taajaman keskusalueella. Keskittävien palveluyksikköratkaisujen kääntöpuolena on, että keskustaajamien ulkopuolisilla haja-asutusalueilla varhaiskasvatuksen palveluverkon harveneminen voi vaikuttaa negatiivisesti esimerkiksi alle 3v. lasten varhaiskasvatukseen osallistumiseen, millä puolestaan voi olla vaikutuksia mm. lasten yhtäläisiin kouluvalmiuksiin. Kehittämissuunnitelmassa on kiinnitetty huomiota liikenneturvallisuuteen. Turvallinen omatoiminen liikkuminen edistää lasten liikunta-aktiivisuutta arjessa ja siten tukee kokonaisvaltaista hyvinvointia.

ELINKEINOTOIMINNAN EDELLYTYKSET

Uusi Polvijärventien risteyksen yrityskylä vaikuttaisi toteutuessaan positiivisesti Ylämyllyn yritys- ja elinkeinotoimintaan, mikäli se onnistuu houkuttelemaan alueelle uusia toimijoita. Kuopiontien varren sijainti on potentiaalinen esimerkiksi tilaa vievän kaupan toimintoihin, jonne on helppo saapua myös Joensuusta. Toisaalta uusi palvelukeskittymä voi viedä elinvoimaisuutta keskustan palveluytimeltä. Tapahtumien kehittämisellä on positiivisia heijastevaikutuksia paitsi yritystoiminnan, myös yhdistystoiminnan ja kulttuuritoiminnan näkökulmasta.

Pyhäselän rannan uuden matkailualueen toteutuminen lisäisi merkittävästi majoitus- ja ravintolapalvelukapasiteettia. Vesistöaktiviteettien mahdollistuminen Pyhäselän rannassa tuottaisi huomattavia positiivisia yhteisvaikutuksia yhdessä Pärnävaaran ”metsäaktiviteettien” kanssa alueellisen matkailupalveluekosysteemin rakentumiseen. Kehittämissuunnitelman esittämät uudet alueelliset tapahtumat kuten Ylämyly-Triathlon sekä paikallista ruokakulttuuria ja lähiruokaa yhdistävä Leipä, Viini ja Pyhäselän Kala -ruokafestivaali vahvistavat yhteistyötä Heinäveden ja Rääkkylän kanssa liittyen alueen reitistöihin ja ruokamatkailuun.

VAPAA-AJAN TOIMINTOJEN KEHITTÄMINEN

Pyhäselän rantaa kehitetään merkittävin toimenpitein myös asukkaiden käyttöön. Talvipolkuverkoston kehittäminen osaksi luontoliikuntaverkostoa tukee ympärivuotisen hyvinvointiliikunnan mahdollisuuksia vaikuttaen positiivisesti asukkaiden hyvinvointiin.

Nuottilammen niemen hyödyntäminen yleisenä esteettömästi saavutettavana virkistysalueena edistää kuntalaisten yhdenvertaisuutta. Koiraharrastajien, (avanto)uinnin ja vapaa-ajan kalastuksen tukeminen on kyselyiden perusteella tärkeää asukkaille, joten pienimuotoisillakin kehittämistoimenpiteillä voidaan saavuttaa merkittäviä paikallisia hyvinvointivaikutuksia.

4.2 VAIKUTUKSET TAAJAMAKUVAAN JA MAISEMARAKENTEESEEN

Palvelurakenteen ja taajamarakenteen tiivistäminen luovat edellytykset ”vartin taajaman” mallille, joka vaikuttaa positiivisesti jalankulkua, pyöräilyä ja hyperpaikallisuutta suosivan ekologisen elämäntavan toteutumiseen.

TAAJAMAKUVA

Taajaman ydinalueen selkeä jäsentyminen, täydennysrakentaminen kohti Joensuun kaupunkirakennetta, vt9 laatukäytävä sekä yrityskylä Kuopiontien ja Polvijärventien risteysalueelle vaikuttavat toteutuessaan eheyttävästi taajamarakenteeseen, mikä vaikuttaa positiivisesti myös taajamakuvaan. Kokonaissuunnitelman toteutuminen hallitusti vaiheittain edellyttää merkittäviä investointeja, jotka ovat laajuudeltaan ja vaikutuksiltaan alueellisesti huomattavia.

Kehittämissuunnitelmassa esitetään vetovoimaista arkkitehtuuria keskustan kerrostalorakentamiseen sekä korostetaan taajaman näkyvyyttä Kuopiontien suuntaan maamerkki-valoteoksin. Laadukkaasti toteutettuna taajamaympäristön viihtyisyys lisääntyy kehittämistoimien myötä. Tähän vaikuttaa myös vanhojen huonokuntoisten rakennusten purkaminen, joilla ei ole käyttöarvoa, taloudellista arvoa tai historiallisia/rakennustaiteellisia arvoja.

MAISEMARAKENNE

Yhdyskuntarakenteen laajentuminen vaikuttaa maisemaan ja heikentää väistämättä luontoarvoja, mutta negatiivisia vaikutuksia voidaan pyrkiä lieventämään mm. huolehtimalla ekologisista käytävistä ja vesistöjen suojavyöhykkeistä. Rakentamisessa tulisi pyrkiä säästämään vanhaa puustoa mahdollisimman paljon. Suunnitelmassa on esitetty viher- ja siniverkoston osalta toimenpiteitä taajamakuvan viihtyisyyden parantamiseksi ja maisemallisten arvojen huomioimiseksi. Vesistöt ja luonnon elementteihin tukeutuva yhdyskuntarakenne on myös mahdollistava puite tapahtuma- ja elämyshakuisen matkailun kehittämiselle.

ÄÄNIYMPÄRISTÖ

Maankäytön muutokset lisäävät liikennemelua, joka vaikuttaa negatiivisesti terveyteen ja hyvinvointiin. Vaikutusten lieventämiskeinoja ovat puuston suojavyöhyke valtatien varressa sekä muut meluntorjuntaratkaisut toteutuksessa. Hiljaiset alueet ovat keskeinen luontomatkailun vetovoimatekijä, mikä tulisi huomioida hankkeiden tarkemmassa vaikutusten arvioinnissa.

VIHERYMPÄRISTÖ

Sini- ja viherverkosto tuottaa tutkitusti lukuisia terveys- ja hyvinvointivaikutuksia, ja Ylämyllyn lähtökohdat luontokokemuksia ja hyvinvointia tukevana asuinympäristönä ovat poikkeuksellisen hyvät. Rakentamisen maisemavaikutuksia tulisi pyrkiä lieventämään erityisesti säilyttämällä vanhoja mäntypuita, jotka ovat keskeisiä Ylämyllyn taajamakuvalle. Siniverkoston äärelle pääsy paranee merkittävästi kehittämissuunnitelmaan sisältyvän puronvarsireitin ja Pyhäselän ranta-alueen käytön mahdollistuminen myötä. Nämä tukisivat nykyistä lampien muodostaman vesistökokonaisuuden positiivista taajamakuvallista vaikutusta sekä positiivista ympäristökokemusta. Yrityskylän rakentuminen Pyhäselän rannan läheisyyteen voi vaikuttaa maisemakuvallisesti negatiivisesti matkailun toimintaedellytyksiin tai asumisen houkuttelevuuteen. Haittavaikutuksia voidaan kuitenkin hallita suunnittelun keinovalikoimilla.

4.3 VAIKUTUKSET TAAJAMAN ELÄMYKSELLISYYTEEN JA IDENTITEETTIIN

YHTEISÖLLISYYS JA PAIKALLISIDENTITEETTI

Kehittämissuunnitelmassa tukeudutaan Ylämyllyn olemassa oleviin vahvuuksiin kuten luontoarvoihin, ja pyritään vahvistamaan näitä identiteettitekijöitä. Lisäksi kehittämissuunnitelmassa on esitetty mm. torin uudistamista taajaman ytimessä. Tavoitteena on, että Ylämyllyn oma paikallisidentiteetti vahvistuu, eikä taajama muutu Joensuun moottoritielähiöksi. Vahvistamalla tapahtumien vuosikelloa paikallisperinteet saadaan näkyville erilaisissa tapahtumissa. Positiivisia heijastevaikutuksia paikallisille syntyy, kun yhteisöllisyys ja kohtaamispaikat koetaan pitovoimatekijänä. Niiden positiivinen vaikutus mm. paluumuuttohalukkuuteen voi olla merkittävä. Vierailijoita houkuttelevat viiden tähden matkailuelämykset, jotka perustuvat aitouteen ja paikallisuuteen. Pyhäselän rannan kehittämisellä tulisi olemaan merkittävä vaikutus Ylämyllyn järvi-identiteetin rakentamiselle osana Saimaan vesistöä ja laajempaa brändiä.

KAUSIASUKKAAT

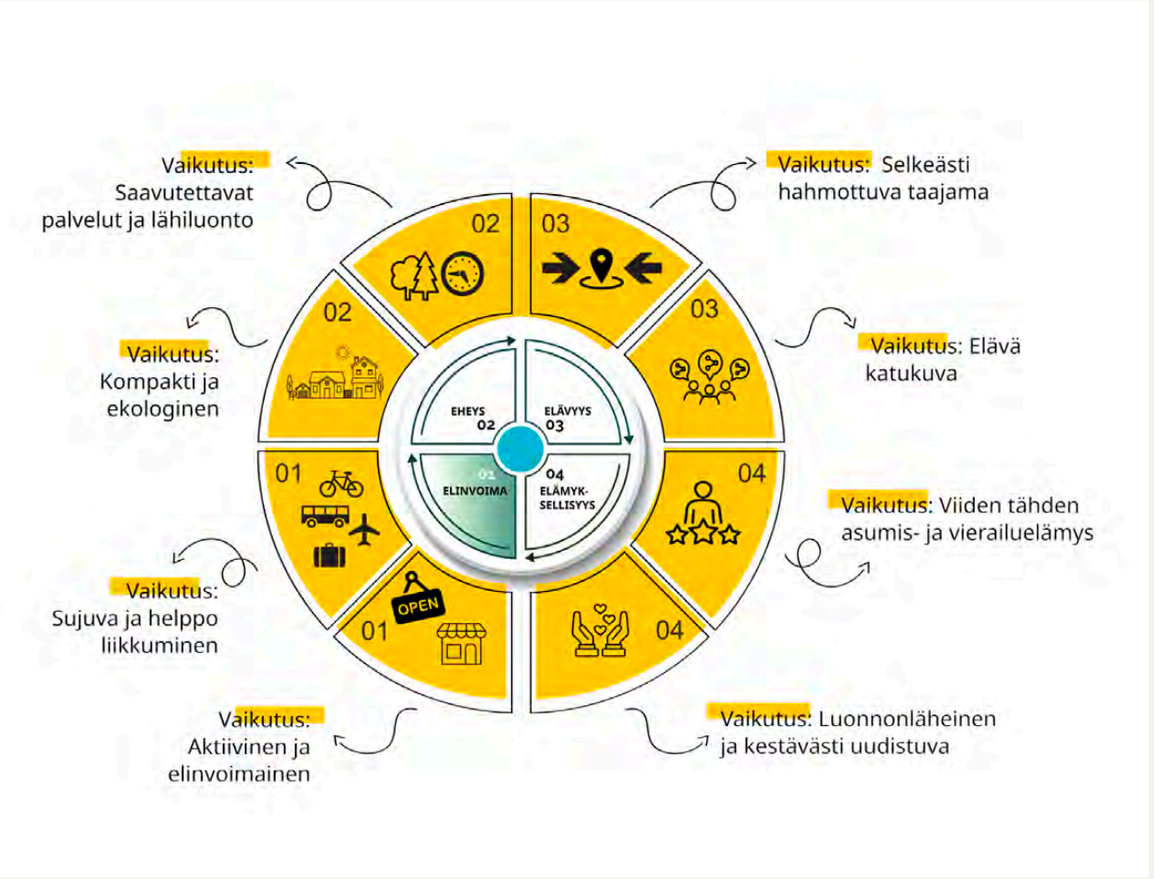
Erityisesti palvelurakenteen ja kaupallisten palveluiden parantaminen vaikuttaa positiivisesti myös kausiasukkaisiin ja voi sitoa osa-aikaisia asukkaita vahvemmin kuntaan. Elämyksellisten palveluiden lisääminen houkuttelee.

KUNTAIMAGO

Toimenpiteet tukevat kunnan strategian mukaisia ekologisia arvoja (esim. Hinku-kunta, pyöräilykunta). Myös tapahtumatarjonnan lisäämisellä tulisi olemaan positiivinen vaikutus kunnan tunnettuuteen ja maineeseen.

KULTTUURIYMPÄRISTÖ

Vanhojen rakennusten innovatiivinen uusiokäyttö tuottaa kulttuuriympäristön kannalta myönteisiä vaikutuksia, jos se tehdään rakennusten alkuperäistä luonnetta kunnioittaen. Ylämyllyn historiaan keskeisesti liittyvän vanhan myllyn historian tuominen toiminnalliseksi ja näkyväksi osaksi taajaman ilmettä vaikuttaa positiivisesti kulttuuriympäristöön.

Kuva: Ylämyllyn kehittämistoimet, vaikutusten nelikenttä.